

Een voorstelling van ongeveer 29 jaar geleden toen de Koninklijke blijde gebeurtenis in het Haagsche paleis zulk een stormachtige vreugde in geheel het land bracht.

VORSTELIJKE WIEGEN VAN VROEGER

Nu de geboorte van een Oranjetelgje ons Nederlandsche volk zoo grootelijks verheugt, kan het van belang zijn, den blik eens achterwaarts te wenden naar vroeger eeuwen. Ook toen werd de komst van een Koningskind met vreugde begroet. Maar de kleine zelf had daar meestal niet veel baat bij.

Het mag bekend heeten, dat in de tijden van voorheen de sterfte onder kinderen buitengewoon groot was. Niet alleen in de lage standen des volks, maar bij den hoogen stand en in de vorstelijke families even goed. Wanneer men wat veel dynastische geschiedenis leest, bijvoorbeeld over het monarchale land bij uitnemendheid, het oude Frankrijk, dan vindt men telkens zoo droevig herhaald: „Jong gestorven.“ *) Vroege vorstelijke huwelijken, groote vorstelijke gezinnen, maar van de arme prinsjes en prinsesjes kwam wel de helft om. Of dit woord „omkomen“ hier van pas is? Ja, als men er onder verstaat, dat, naar den mensch gesproken, het jonge leven gespaard had kun-

De wiegster

*) *Enfances Royales* par le docteur Cabanès.

nen blijven. Men moet zich over deze sterfte niet zeer verwonderen; veeleer begrijpt men eigenlijk niet, dat nog één Koningskind tot volwassenheid kwam. Doch het is een tragische gedachte, dat de meesten hunner juist aan een overmaat van zorgen bezweken. Gepaard aan een overmaat van onverstand en wanbegrippen.

De boerenkinderen uit dien tijd zullen het veel beter hebben gehad, eenvoudiger tenminste, en natuurlijker. Doch de „Kinderen van Frankrijk,“ zooals de mooie uitdrukking luidt, kregen van alles te veel, en men kan gerust zeggen, dat ze in de ceremoniën en in de hofetiquette versmoord werden. Men moet deze zielige portretjes maar eens zien: het zijn de hertogen van Anjou en van Bourgondië, kleinzoontjes van den Zonnekoning. De kleuters staan letterlijk stijf van den pronk. Nu moet men er wel bij bedenken, dat in Lodewijks tijd de praal en weelde aan 't Hof het toppunt bereikt hadden, en tevens, dat de prinsjes natuurlijk geportretteerd zijn in staatskleedij. Maar niettemin, wanneer men eens leest wat het protocol voorschreef, dan verstaat men, dat hierbij geen gewoon jongenspakje zou voegen, hoe fijn dan ook van stof en snit. Hofhouden en nogmaals hofhouden, dat moet wel de grondslag der vorstelijke opvoeding zijn geweest!

De koninklijke zuigelingen staken „in 't pak“ — dat sprak toen trouwens van zelf; de gedachte aan vrijheid van beweging voor een jonggeborene was nog in niemands hoofd opgekomen. Er bestaat een portretje van Lodewijk XIII, zeven maanden oud; het jongetje is van zijn halsje tot zijn voetjes in gekruiste

„De min was een personage van gewicht...“

windselen gewikkeld, keurig regelmatig, en blijkbaar zóó stevig, dat hij er rechtop in kon blijven. Over deze „puttee,“ duidelijker kan ik 't niet zeggen, hangt een kleine koningsmantel, welke, naar den val der plooiën gerekend, zwaar van stof moet zijn geweest. En Lodewijks armpjes, in solide mouwtjes, staan door al die pracht en waardigheid een heel eind van zijn lichaampje af.

Lodewijk XIII heeft een en ander tenminste overleefd; hij is op den troon gekomen. Doch vele prinsjes waren zoo gelukkig niet. Vooral een Dauphin, een Kroonprins, kreeg op zijn teere schouderjes lasten gelegd, welke ons met evenveel verbazing als medelijden vervullen. Voor elk „Kind van Frankrijk“ stond reeds bij de geboorte zijn „Huis“ gereed, met een volledige hofhouding, waaraan niets ontbrak dan..... de tegenwoordigheid van zijn moeder, want het was de gewoonte niet, dat de prinsjes en prinsesjes in het koninklijk paleis en onder 't oog hunner ouders opgroeiden; ze hadden hun eigen

kasteelen. De Koninginnen van Frankrijk zullen haar kinderen wel evenzeer hebben liefgehad als andere moeders, doch van een intiem samenleven, zoo onschatbaar vooral in de jongere jaren, kwam niets, en geen harer heeft ooit zelf gezoogd.

De min was begrijpelijkerwijze een personage van gewicht; toch was haar taak tamelijk nauw omschreven. Een oude kroniek geeft uitvoerig aan hoe het bij de voeding toeging. Gelijk bij alles: zeer ceremonieus. De min heeft geen andere functie dan uitsluitend die van zoogen, het kind opnemen mag zij volgens de etiquette niet. Het wordt haar aangegeven bij dag zoowel als bij nacht, door een kamervrouw, die „de wiegster” of „de opneemster” heet. Dit „opnemen” heeft drie of vier keer daags plaats; slaapt het kind dan maakt men 't wakker. Het krijgt tevens schoon linnen, doch als het dit, zelfs terstond, weer verontreinigt, moet het zoo blijven liggen, al duurt dat drie of vier uur. En wanneer een speld het prikt, mag de min die niet wegnemen, alleen de „wiegster” is tot zulke diensten bevoegd.

Als het prinsje grooter wordt, en uitgaat, is dat ook nog zoo eenvoudig niet. Er komt vrij wat gevolg aan te pas: twee karossen. In de eerste neemt mevrouw de gouvernante plaats, met een kamervrouw; in de tweede de min, de wiegster, de eerste kamervrouw in rang van den kleine, en een kamerdienaar. Het escorte bestaat uit een gerechtsdienaar en een brigadier, met het bevel over een lijfwacht van vier mannen voor een prinsje, en van acht voor een Dauphin. Als het kind bij zijn koninklijken vader op bezoek komt, zit de gouvernante in een draagstoel, met den prins op schoot, omgeven door het gewone gevolg, dat haar ook begeleidt op de wandelingen.

Een eigenaardig ceremonieel was het zeker, dat ambassadeurs, of gezanten in buitengewonen dienst, na door den Koning te zijn ontvangen hun opwachting bij de „Kinderen van Frankrijk” gingen maken. De kleine hertog van Bretagne, gestorven 1707, ontving in zijn korte leven van tien maanden niet minder dan twaalf maal bezoek van ambassadeurs, behalve de officieele vertegenwoordiging uit deelen van Frankrijk. Gedurende die visites hield de eerste kamervrouw hem overeind

De zeven maand oude Lodewijk XIII

aan een soort leizeel.

Van dit hertogje heeft zijn kamerdienaar, Mollière geheeten, een gedenkschrift nagelaten, ook vermeldend zijn droeven dood. In acht maanden tijds werd de zuigeling tot negen keer toe aan een andere borst gelegd; zijn laatste min besmette hem met een leelijken hoest. Het jongetje werd ernstig ziek, en de heele medische faculteit kwam op de been. De geneesheeren gaven hem eerst Franschen, daarna Spaanschen wijn te drinken, en wreven zijn hoofdje met reukwater, daarna werd hij ontkleed en gebaad in een bepaald aftreksel, vervolgens kreeg hij een braakmiddel; een laatbekken bloeds werd hem afgetapt, en andermaal werd hem een braakmiddel toegediend.

„Om drie uur 's middags leek hij wat op te knappen,” zegt Mollière, „maar om vijf uur kreeg de prins stuipten, en hij stierf tegen zevenen, in zijn wieg.”

HENDRIKA KUYPER—VAN OORDT

Het Koninklijk gezin in 1910.

Beeldhouwwerk in den topgevel van het stadhuis te Middelburg, voorstellende H. M. de Koningin met de jonge prinses Juliana. Op den eersten verjaardag van Haar, die thans moeder is geworden, werd het feestelijk onthuld.